

N:o 2.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ytterligare utsträckning af fridlysningstiden för elg.

Till utskottet är vorden remitterad en i Första Kammarén af herr Unger väckt motion, n:o 14, af följande lydelse:

»Det torde numera vara temligen allmänt insedt och erkänt, att den genom kongl. kungörelsen den 15 februari 1878 bestämda fridlysningstid för elg bör, om elgstammen skall kunna hållas uppe, ytterligare utsträckas så, att endast 15 i stället för 30 dagar varder den i lag medgifna tiden för elgjagt.

De, med stöd af kongl. kungörelsen den 2 juli 1875, från skilda delar af landet alltjemt återkommande underdåniga framställningarna om elgjagts inskränkning torde få anses såsom ojäfaktiga vittnesbörd att sådan inskränkning är allmänneligen behöflig.

Vid fråga derefter, om hvilka 15 dagar af året, som, med hänsyn till nödig jagtvård och andra på den frågan inverkan omständigheter, må anses vara de mest lämpliga för den tillåtna elgjagten, är till en början att beakta, det elgens parningstid i allmänhet lär få anses inträffa, enligt gammal sägen, emellan korsmessan och brittmessan, d. v. s. emellan den 14 september och 7 oktober.

Under sådant förhållande och då elgen väl, liksom annat nyttigt villebråd, skäligen bör vara fridlyst under sin parningstid, samt hans kött nyss efter parningen är magert och mindre välsmakande, men jagttiden å andra sidan, med hänsyn till årskalfvarnes tillväxt och svårig-

heten att under den varma årstiden bevara köttet från snar förskämning, icke heller torde böra utsättas före september månad, synes lämpligaste tiden för elgjakten vara de 15 första dagarne af september.

Med åberopande af dessa förhållanden vågar jag härigenom vördsamt föreslå,

det Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i nåder taga i öfvervägande och besluta, huru vida icke fridlysningstiden för elg allmänneligen bör ytterligare utsträckas så, att elgjagt må i hela riket årligen varda tillåten endast de femton första dagarne af september månad.

Om remiss till tillfälligt utskott anhålles vördsamligen.

Stockholm den 28 januari 1891.

Magnus Unger.»

Att den tid af året, då elgjagt må vara tillåten, behöfver ytterligare inskränkas, anser utskottet, lika med motionären, vara ådagalagdt af den omständigheten, att, sedan genom kongl. kungörelsen den 2 juli 1875 blifvit stadgadt, att derest erfarenheten visade, att den i lag bestämda fridlysningstid behöfde för hela riket eller viss del deraf utsträckas eller inskränkas, Kongl. Maj:t egde derom särskildt förordna, har, anskönt elgjakstiden blifvit genom allmän lag år 1878 inskränkt till september månad, Kongl. Maj:t funnit skäligen att på särskilda ansökningar ytterligare inskränka tiden för elgjagt så, att den år 1890 varit dels alldeles förbjuden inom Norrbottens och Kronobergs län samt Kalmar läns södra landstingsområde, dels äfven till senare hälften af september månad inskränkt i Vesterbottens, Vesternorrlands, Gefleborgs, Kopparbergs, Vermlands, Örebro, Vestmanlands, Upsala, Södermanlands, Elfsborgs samt Göteborgs och Bohus län jemte Kalmar läns norra landstingsområde.

Väl skulle härvid kunna invändas, att då slik inskränkning i de orter, der så ansetts erforderligt, kunnat enligt 1875 års kungörelse, på sätt som skett, vinnas, vore förändrad lagstiftning i detta hänseende ej nödig, men utom det att allmän lag väl bör så till vida lämpas efter förhållandena, att den oinskränkt må kunna tillämpas åtminstone i större delen af riket, i stället att undantagen, såsom nu är fallet, omfatta nästan hela den del af landet, der elg finnes, visar all erfarenhet, huru som för långt utsträckt jagttid för elg, likasom för annat nyttigt villebråd, föranleder ofta återkommande absoluta jagtförbud, hvilka i sin

ordning förtaga allt sinne för jagtvård, och, sedan de tid efter annan upphört, vålla hänsynslöst utrotningskrig mot det förut fredade villebrådet, intill dess jagt derå måste åter alldeles förbjudas. Den äldre och äfven den nyare lagstiftningen i vårt land lemnar talande bevis derom, att för långt utsträckt jagttid för elg städse förer med sig behof af dessa för jagtvården i många hänseenden skadliga absoluta förbud.

Sedan tiden för elgjagt enligt landslagen varit bestämd att räcka från 2 augusti till 15 mars, förbjöds år 1808 all elgjagt i hela riket för en tid af 10 år, och sedan elgjagten derefter från år 1818 till 1825 fått idkas fritt hela året om, måste den åter alldeles förbjudas tio år, hvar efter år 1836 bestämdes, att elgjagt skulle få ega rum augusti—november hvarje år, hvilket stadgande år 1850 nödvändiggjorde nytt absolut förbud mot elgjagt till 1853, då den tilläts augusti—oktober och derefter inskränktes: 1864 till 11 augusti—30 september samt 1878 till september månad, hvilken sistnämnda inskränkning dock, såsom här ofvan förmäldt är, befunnits så otillräcklig, att elgjagten genom särskilda undantagsstadganden måst dels i vissa län helt och hållet förbjudas och dels i större delen af riket till femton dagar inskränkas.

Under sådana förhållanden gillar utskottet obetingadt den af motionären uttalade åsigt, att fridlysningstiden för elg, om elgstammen skall kunna hållas uppe, nu bör utsträckas så, att endast femton dagar varder den i lag medgifna tiden för elgjagt.

I fråga derefter, hvilka femton dagar kunde anses vara de lämpligaste för elgjagten, tillåter sig utskottet att, hvad angår det spörsmålet med afseende å norra delen af riket, till en början åberopa innehållet af ett af domänstyrelsen den 29 sistlidne december derom afgifvet underdånigt utlåtande, så lydande:

»Till Konungen.

Enligt nådiga kungörelserna den 18 september 1885, den 31 maj och den 16 november 1888 är jagt efter elg inom Norrbottens län helt och hållet förbjuden, och får inom Vesterbottens, Vesternorrlands, Gefleborgs och Kopparbergs län ega rum endast under senare hälften af september månad, hvarjemte fångande eller dödande af årskalf efter detta djurslag är förbjudet inom Vesterbottens, Vesternorrlands och Gefleborgs län, hvilka särskilda stadganden upphöra att gälla med detta års utgång, vid hvilken tid, derest annan föreskrift ej meddelas, det i nådiga kungörelsen den 15 februari 1878 gifna allmänna stadgandet, att elg får jagas under hela september månad, åter blifvit gällande.

Beträffande Jemtlands län, der elgjagt varit förbjuden under åren 1884—1886, men derefter varit tillåten under september månad, gjordes förliedet år af landstinget, som ansåg ytterligare jagtförbud vara obehöfligt, men nuvarande jagttid såsom ledande till elgstammens allt för stränga anlåtande vara för lång, underdånig framställning om jagttidens inskränkning till förra hälften af samma månad. Efter det domänstyrelsen häröfver afgifvit underdånigt yttrande och dervid bland annat anfört, att domänstyrelsen väl funne inskränkning af den medgifna tiden för jagt efter elg till ena hälften af september månad förr eller senare böra vidtagas, men att för lagbudens öfvervakande det vore önskvärdt att jagttiden, så vidt möjligt, vore lika för angränsande län, samt att, då såsom ofvan är nämndt, de för öfriga norrländska länen äfvensom för Kopparbergs län nu gifna särskilda bestämmelser angående jagttiden för elg med innevarande års utgång upphörde att gälla, tillfälle då erbjöde sig att, sedan vederbörande landsting, länsstyrelser och skogstjenstemän genom domänstyrelsens försorg lemnats tillfälle att yttra sig, samtidigt reglera tiden för eljagten inom de norra länen, har Eders Kongl. Maj:t, med afseende å hvad domänstyrelsen anfört, funnit Jemtlands landstings framställning icke för det närvarande föranleda till någon åtgärd.

I anledning häraf och då det kunde ifrågasättas, huru vida ej af enahanda skäl — elgtillgångens allt för stränga anlåtande — som föranledt frågan om jagttidens förkortande i Jemtlands län, tiden för berörda jagt inom Vesterbottens, Vesternorrlands, Gefleborgs och Kopparbergs län borde fortfarande inskränkas till ena hälften af september månad, äfvensom huru vida ej efter jagtförbudets tilländagående i Norrbottens län jagttiden äfven derstädes borde på samma sätt förkortas, men icke utredt vore, hvilken del af september månad såsom jagttid vore lämpligast, har domänstyrelsen den 19 sistlidne maj infortrat yttranden från vederbörande skogstjenstemän, landsting — med undantag af Jemtlands landsting, som redan yttrat sig i ärendet — och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande inom de sex norra länen, huru vida ej den i förberörda nådiga kungörelse den 15 februari 1878 stadgade tid för elgjagt behöfde inskränkas och i sådant fall till hvilken del af september månad, äfvensom huru vida tillika fångande eller dödande af årskalf af sagda djurslag borde förbjudas.

Af de utlåtanden, som i berörda hänseenden afgifvits, inhemtas, att på grund af den erfarenhet, som om eljagstens bedrifvande under de senare åren vunnits, det nästan enstämmigt ansetts, att en hel månads jagttid lemnade tillfällen till fällande af elg i vida större antal, än som med stammens vidmagthållande vore förenligt, samt att frågan om jagt-

tidens inskränkning till ena hälften af september månad därför vunnit allmän tillslutning. Lika allmänt har ock erkänts önskvärdheten af öfverensstämmelse i tidsbestämningen för elgjagten inom de norra länen.

Beträffande den tid, som för jagt vore lämpligast, hafva några framhållit, att det i sjelfva verket vore af mindre vigt, hvilkendera hälft af september som härtill kunde komma att bestämmas (öfverjägmästaren i Gefle-Dala distrikt, landstinget i Gefleborgs län samt länsstyrelsen i samma län, den senare myndigheten med erinran att förra delen af månaden vore att föredraga, derest denna jagttid blefve gemensam för de norra länen), under det att andra ansett senare delen af september vara den lämpligaste (länsstyrelse och landsting i Kopparbergs och Vesternorrlands län, landstinget i Vesterbottens län samt en mindre del af skogstjenstemännen); varande deremot af öfriga vederbörande den åsigten uttalad, att september månads förra hälft vore att föredraga (länsstyrelse och landsting i Jemtland, länsstyrelserna i Vesterbotten och Norrbotten samt det öfvervägande flertalet skogstjenstemän).

Såsom skäl för lämpligheten af månadens senare hälft har hufvudsakligen anförts, att de fällda djurens kött kunde lättare då bevaras, att, enär skörden dessförinnan icke vore afslutad, befolkningen icke hade tillräcklig tid att egna åt jagten under förra delen af månaden, samt att senare hälften af september i vissa län redan flera år varit lagstadgad jagttid, hvaremot för jagttidens förläggande till förra delen af månaden framhållits, dels att jagttiden icke borde sammanfalla med djurens parningstid, som infölle hufvudsakligen i senare hälften af september, hvilken tid dessutom vore såsom jagttid mindre lämplig med hänsyn dertill att elgen, hvars förföljande ingalunda behöfde eller borde underlättas, då vore mindre skygg och å vissa, af hvarje ords smygskyttnar väl kända lokaler lätt åtkomlig, i all synnerhet då spårnö inträffade, hvilket inom lappmarkerna ej sällan vore fallet mot slutet af september, dels att någon egentlig vård icke tillgodokomme jagten i de norra orterna i annat fall än om den blefve eftersökt och genom arrenden lemnade inkomst, hvarför dylika arrenden borde främjas, och att, enär förutsättningen för jagtarrenden bestode deruti, att olika slag af vildt finge jagas under viss årstid utan afbrott, elgjagten därför borde förläggas till förra hälften af september, för att följa omedelbart efter skogsfogeljagten och särskildt ripjagten, hvilken senare vanligen icke fortsattes längre än till början af september, dels ock att afsevärda svårigheter ej mötte under månadens förra hälft att bevara köttet efter fällda djur.

Hvad fångande eller dödande af årskalf efter elg beträffar, har för-

budet häremot funnits vara gagneligt och därför med högst få undantag förordats för framtiden af de i ärendet hörda vederbörande.

Af de yttranden, som i ärendet afgifvits af skogstjenstemännen i Norrbottens län, hvarest, såsom förut är nämnt, elgjagten under de senare åren varit förbjuden, framgår dessutom, att elgens fredande under alla tider af året fortfarande ännu någon tid är af behovet påkalladt för att detta djurslag, som först på senare tider börjat allmännare förekomma inom länet, må kunna derstädes föröka sig; varande af sådant skäl i en af länets landsting till Eders Kongl. Maj:ts särskildt ingifven, af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande förordad, underdånig framställning, deröfver domänstyrelsen genom nådig remiss den 11 sistlidne november erhållit nådig befallning afgifva underdånigt utlåtande, hemställt, att jagt efter nämnda djurart måtte under alla tider af året vara förbjuden under åren 1891, 1892 och 1893.

Med jagttidens förläggande vare sig till den förra eller den senare hälften af september månad följa onekligen både fördelar och olägenheter, men fördelarne af en jagttid under förra hälften synas domänstyrelsen, hvad de norra orterna beträffar, vara öfvervägande. Om än temperaturförhållandena i början af september inom landets sydligare delar äro sådana, att svårigheter måste möta för bevarande af köttet efter fälda djur, och jagttiden förnämligast med hänsyn härtill förlagts till månadens senare, i viss mån med elgens parningstid sammanfallande del, läser hvad de norrländska orterna beträffar värmen i förra hälften af samma månad icke kunna antagas föranleda afsevärda svårigheter, för att mot förskämning bevara jagtbytet, derest detsamma ändamålsenligt behandlas. Till och med från den sydligaste delen af Norrland (Gestriklands revir) vitsordas detta förhållande. Något hinder i berörda hänseende torde följaktligen ej möta för en något tidigare jagttermin i de norra orterna, och synes under sådant förhållande djurens fredning under parningstiden vara den synpunkt, som framför andra bör vara bestämmande vid valet af jagttid. Då nu utredt är, att parningstiden infaller hufvudsakligen i senare hälften af september, följer, att månadens förra hälft här är att föredraga. Visserligen förekommer, att skörden i vissa orter under denna sistnämnda tid ej är helt och hållet avslutad, och att befolkningen därför då eger mindre tid att syssla med jagt än senare på hösten, men denna omständighet läser ej kunna tillmätas betydelse vid bestämmande af tiden för elgjagt i nu ifrågavarande orter, der, såsom från flera håll erinrats, denna jagt merendels bedrifves utan allt afseende å stammens bibehållande och ofta urartar till ett hänsynslöst förföljande och utrotande. Den i synnerhet från Jemtlands län i

här ofvan omförmäldt syfte väckta frågan om elgjagstens förläggande å en tid, som följer omedelbart efter skogsfogeljagten och i synnerhet ripjagten, förtjenar deremot allt afseende ej allenast i fråga om nämnda län utan äfven i fråga om öfriga norrländska län, i den mån jernvägskommunikationerna utvecklas.

Beträffande Kopparbergs län, hvarest elgjagten allmänt ansetts böra förläggas till senare delen af september, såsom under de senare åren varit stadgadt, anser domänstyrelsen, i synnerhet hvad länets nedre delar beträffar, tillräcklig anledning nu icke finnas för jagtterminens ändring till månadens förra hälft, helst, i afvaktan på elgjagttidens reglering i landets mellersta och södra delar vid utgången af derstädes nu gällande tillfälliga stadganden, den för Kopparbergs län nu ifrågakommande jagtbestämmelsen torde böra afse endast viss tid, i hvilket afseende 1894 års utgång torde vara en lämplig tidpunkt.

I fråga åter om de norrländska länen, der en samtidig reglering af elgjagttiden nu kan ske, möter deremot ej hinder, att de nu ifrågasatta bestämmelserna erhålla tillämpning såsom ett allmänt stadgande utan begränsning till viss tid, hvarigenom skulle vinnas önskvärd stadga och varaktighet i elgjagtsbestämmelserna för en afsevärd del af landet.

På grund af hvad nu blifvit utredt och anfördt, får domänstyrelsen i underdånighet hemställa:

att i Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands, Vesternorrlands och Gefleborgs län fångande eller dödande af årskalf efter elg skall vara förbjudet, och jagt efter elg i öfrigt vara tillåten endast under tiden från och med den 1 till och med den 15 september, dock att inom Norrbottens län under åren 1891, 1892 och 1893 all jagt efter nämnda djurslag skall vara förbjuden;

att i Kopparbergs län under åren 1891, 1892, 1893 och 1894 fångande eller dödande af årskalf efter elg skall vara förbjudet, och jagt efter elg i öfrigt vara tillåten endast under tiden från och med den 16 till och med den 30 september.

Vederbörandes i ärendet afgifna yttranden äfvensom Norrbottens läns landstings till domänstyrelsens yttrande remitterade underdåniga framställning bifogas.

Stockholm den 29 december 1890.

OSCAR EVERS.

Edvard Kinberg.

J. Meves.

E. G. Sundberg.»

Utskottet, som delar dessa af domänstyrelsen uttalade åsigtter angående lämpligheten af elgjagts förläggande till förra hälften af september månad och som icke kan förbise vigten deraf, att en bestämd, för hela riket gällande, kort elgjagts tid varder genom lag stadgad, finner de af domänstyrelsen anförda skäl för jagttidens bestämmande till första hälften af september månad i *Norrland* väsentligen hafva giltighet afven hvad rikets mellersta och södra delar angår.

Väl torde, åtminstone vissa år, inträffa, att elgens parningstid i södra Sverige infaller *något* tidigare än i dess nordligaste delar, men om ock de gamla tjurarne redan i början af september stå i brunst, antages dock allmänt, att elgens *parning* hufvudsakligen både i norra och södra Sverige eger rum under senare hälften af september månad, hvadan ock elgen under den delen af månaden bör, ur denna för frågans bedömande viktigaste synpunkten, vara fridlyst, såsom följd hvaraf, och då någon tidigare eller senare jagttid, än september månad, af lätt insedda och jemväl i motionen antydda skäl icke synes böra ifrågakomma, förra hälften af september månad, enligt utskottets åsigt, är den för eljagt i hela riket lämpligaste tiden.

Det hufvudsakligaste skälet emot elgjagts förläggande till förra hälften af september månad skulle innefattas i uppgifven svårighet att, i anseende till då rådande högre temperatur, än mot slutet af månaden, skydda elgköttet mot snar förskämning.

Hvarken i norra eller södra Sverige är temperaturen, vare sig i slutet eller början af september, sådan, att elgköttet utan särskilda åtgärder varder skyddadt mot snar förskämning, men utskottet anser att temperaturförhållandena i förra hälften af september icke lägga hinder i vägen för jagtbytet behöriga tillgodogörande, helst som i södra Sverige väl ytterst sällan lärer inträffa, hvad i norra orterna icke är ovanligt, att jagtbytet samma dag, som jagten egt rum, icke hinner föras till bygd, der anstalter för köttets bevarande kunna vidtagas; och i allt fall synes skilnaden i medeltemperaturen under förra och senare hälften af september ej vara så stor, att den, med afseende å möjligheten att väl tillgodogöra kött af elg, förtjenar synnerligt afseende, eftersom, enligt uppgift från statens meteorologiska centralanstalt, medeltemperaturen utgjort:

År 1888:	i Östersund	förra delen	af september	+ 8,3	och i senare delen	af september	+ 6,0
	i Örebro	»	»	+ 11,2	»	»	+ 8,2
	i Jönköping	»	»	+ 11,4	»	»	+ 9,7
År 1889:	i Östersund	»	»	+ 6,9	»	»	+ 5,8
	i Örebro	»	»	+ 10,0	»	»	+ 6,9
	i Jönköping	»	»	+ 10,0	»	»	+ 7,0
År 1890:	i Östersund	»	»	+ 8,7	»	»	+ 8,6
	i Örebro	»	»	+ 10,8	»	»	+ 10,4
	i Jönköping	»	»	+ 10,8	»	»	+ 11,2

På grund af hvad sålunda är vordet anfördt, och med erinran att det fortfarande, likasom hittills, läser få anses Kongl. Maj:t enligt kongl. kungörelsen den 2 juli 1875 förbehållet att om förändrad fridlysnings-tid för elg med hänsyn till ortförhållanden och andra omständigheter för vissa delar af riket särskildt förordna, anser utskottet att fridlysnings-tiden för elg bör genom allmän lag utsträckas så, att elgjagt varder tillåten endast femton dagar årligen, samt att denna tid af femton da-gar bör omfatta första hälften af september månad; och får utskottet alltså vördsamt hemställa,

att herr Ungers här ifrågavarande motion måtte
af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 31 mars 1891.

På utskottets vägnar:

LARS BERG.
